INSTITUTET MOT MUTOR

MUTBROTT I SVERIGE 2019

IMM:S RÄTTSFALLSSAMLING
SEKTOR FÖR SEKTOR

OM INSTITUTET MOT MUTOR

Institutet Mot Mutor (IMM) skapar tilltro i samhället genom att motverka korruption och underlätta för samhällets aktörer att göra rätt. IMM är en näringslivsorganisation som har funnits sedan 1923.

Tyngdpunkten i verksamheten ligger på att informera företag, näringslivets organisationer, myndigheter och massmedier om vad korruption är, hur den tar sig uttryck och hur den kan motverkas.

En grundläggande del i IMM:s arbete är att arbeta med självreglering som ett verktyg för att bekämpa korruption i samhället. IMM förvaltar självregleringen Näringslivskoden. Koden fyller ut och förtydligar straffbestämmelserna om mutbrott samt skapar en säkerhetsmarginal till det olagliga.

IMM:s huvudmän är Stockholms Handelskammare, Svenskt Näringsliv och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Partnerorganisationer till IMM är Svensk Handel, Läkemedelsindustriföreningen, Bankföreningen och Sveriges Byggindustrier. IMM har därutöver ett antal stödjande medlemmar.

OM RÄTTSFALLSSAMLINGEN

IMM har sedan 2010 löpande samlat in och sammanfattat rättsfall om mutbrott och publicerat dessa på sin hemsida. Sedan 2017 framställer IMM även en årlig rättsfallssamling för att ge en enkel och sammanfattande bild över samtliga svenska mutbrottsdomar.

Rättsfallssamlingen är indelad efter sektorer för att visa hur korruption kan se ut inom specifika sektorer och att underlätta för aktörer i näringslivet att bedöma de risker som kan uppstå. Tillståndgivning har från och med årets rättsfallssamling tagits bort som sektor och istället markerats som myndighetsutövning.

Rättsfallssamlingen innehåller samlad statistik över bland annat inom vilka sektorer åtal har väckts, hur många domar som rör myndighetsutövning och offentlig upphandling, brottsrubricering och i vilken utsträckning företagsbot har dömts ut. Vid angivande av antal domar och instansfördelning har samtliga domar medräknats, oavsett om det rör sig om samma mål. Till domar räknas också strafföreläggande. I den senare statistiken har uppdelningen istället utgått från antal mål. Vad gäller den typiske mutbrottslingen, den vanligaste mutan samt mutans värde avser statistiken enbart fällande domar. I ett mål (Telefonfallet) har mutans värde angetts inom ett värdespann. Till statistiken har mutans värde för detta mål beräknats till medianvärdet. I tre mål saknas angivet värde på mutan och dessa mål är inte inkluderade i statistiken för mutans värde.
Angiven statistik är avrundad till närmaste heltal.

Vid angivande av friande dom har hänsyn enbart tagits till mutbrott, även om domen medfört ansvar för annan brottslighet. Detsamma gäller för angivande om dom vunnit laga kraft eller överklagats.

GÄLLANDE STRAFFBESTÄMMELSER

Bestämmelserna om mutbrott återfinns i brottsbalken 10 kap. 5a-e §§ och innebär i huvudsak följande:

1. En anställd eller en uppdragstagare får inte ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig belöning för utövningen av anställningen eller uppdraget (tagande av muta).

2. Det är inte tillåtet att åt en anställd eller en uppdragstagare lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig belöning för utövningen av anställningen eller uppdraget (givande av muta).

3. Det är inte tillåtet att ta emot, godta ett löfte om eller begära en otillbörlig förmån för att påverka någon som utövar myndighet eller beslutar om offentlig upphandling eller att lämna, utlova eller erbjuda en otillbörlig förmån till någon för att denne ska påverka beslutsfattaren vid myndighetsutövning eller offentlig upphandling (handel med inflytande).

4. En näringsidkare måste vara försiktig med att lämna pengar eller andra tillgångar till sina ombud, agenter, samarbetspartners eller andra representanter så att medlen inte används till mutor (vårdslös finansiering av mutbrott).

Bestämmelserna i dess nuvarande lydelse trädde i kraft den 1 juli 2012. Vissa av domarna som ingår i rättsfallssamlingen avser mutbrott enligt dess tidigare lydelse. Detta har i så fall angetts i referatet.

PÅFÖLJDER

Straffet för tagande av muta respektive givande av muta är böter eller fängelse i högst två år. Om brottet bedöms som grovt är straffet fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Straffet för handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott är böter eller fängelse i högst två år.

Om det inte är uppenbart oskäligt kan också domstolen förklara utbyte av mutbrott förverkat.

Den som har grovt åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamheten och därvid har gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa, ska meddelas näringsförbud, om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt.

Har mutbrottet begåtts i utövningen av näringsverksamhet kan näringsidkaren åläggas företagsbot. För att domstolen ska döma ut företagsbot krävs det att näringsidkaren inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga mutbrottet eller att brottet har begåtts av en person i ledande ställning eller av en person som har haft ett särskilt kontrollansvar i verksamheten. Detta gäller dock inte om brottsligheten varit riktad mot näringsidkaren.

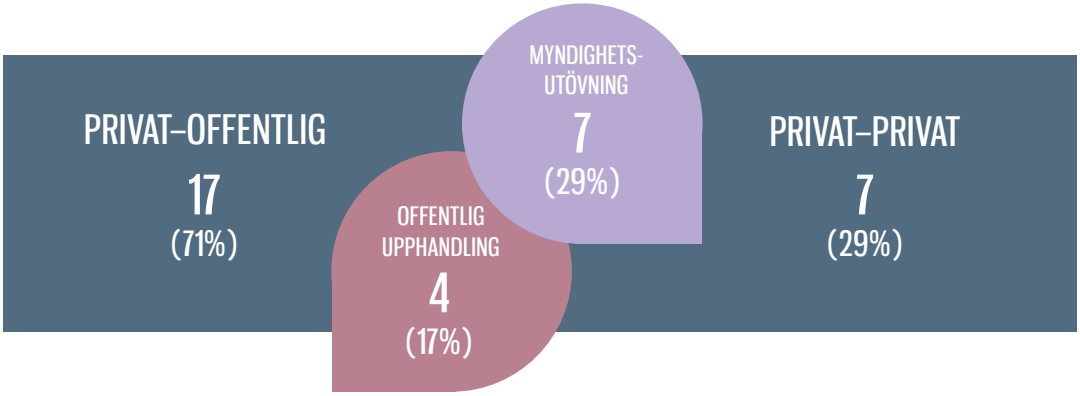
2019
STATISTIK

ANTAL DOMAR
28 st

INSTANS

SITUATION
umgänge mellan

SEKTORER

- 21% BYGG OCH ANLÄGGNING, 5 ST
- 21% TRANSPORT OCH FORDON, 5 ST
- 17% VÅRD OCH OMSORG, 4 ST
- 13% SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET, 3 ST
- 8% AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN, 2 ST
- 8% HANDEL OCH TJÄNSTER, 2 ST
- 8% ORDNINGSMAKT, 2 ST
- 4% DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION, 1 ST

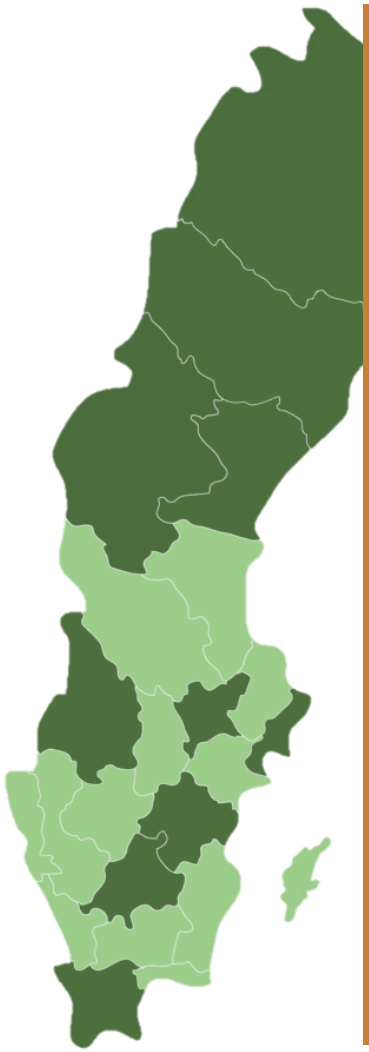
ANTAL ÅTALADE PERSONER (46 st)

DÖMDA
30 st
(65%)

FRIADE
16 st
(35%)

GEOGRAFISK FÖRDELNING

STOCKHOLMS LÄN
10 st 42%

SKÅNE LÄN
3 st 13%

NORRBOTTENS LÄN
2 st 8%

VÄSTERNORRLANDS LÄN
2 st 8%

ÖSTERGÖTLANDS LÄN
2 st 8%

JÄMTLANDS LÄN
1 st 4%

JÖNKÖPINGS LÄN
1 st 4%

VÄRMLANDS LÄN
1 st 4%

VÄSTERBOTTENS LÄN
1 st 4%

VÄSTMANLANDS LÄN
1 st 4%

PÅFÖLJD

DAGSBÖTER
9 st
(30%)

SAMHÄLLSTJÄNST
1 st
(3%)

VILLKORLIG DOM
13 st
(43%)

FÄNGELSE
7 st
(23%)

MUTBELOPP

HÖGSTA BELOPP:
2 400 000 kr

LÄGSTA BELOPP:
450 kr

MEDIANBELOPP:
30 000 kr

SAMLAT VÄRDE: 4 874 260 kr

BROTTSRUBRICERING

GIVANDE AV MUTA

– 29 st –
varav grovt 7 st

TAGANDE AV MUTA

– 16 st –
varav grovt 6 st

MEDHJÄLP
– 2 st –
varav grovt 1 st

HANDEL MED INFLYTANDE

– 0 st –

VÅRDSLÖS FINANSIERING AV MUTBROTT

– 0 st –

DEN TYPISKE MUTBROTTSLINGEN 2019

MAN (83%)
52 ÅR

Givaren av mutan arbetar oftast inom

PRIVAT SEKTOR

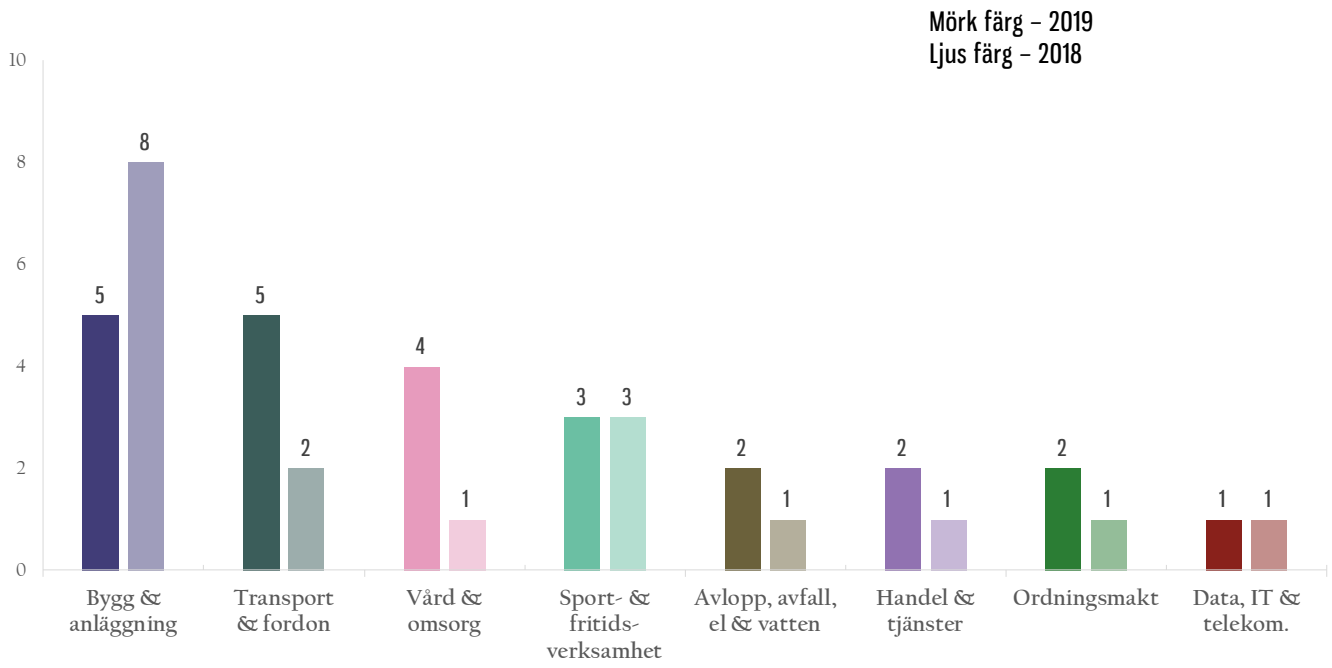
Tagaren av mutan arbetar oftast inom

OFFENTLIG SEKTOR

DEN VANLIGASTE MUTAN

1. Pengar
2. Sakgåvor
3. Fordon
4. Nöjesresor

JÄMFÖRELSE 2018–2019

I år meddelades flest domar i transport och fordon, som ökar med tre domar, samt bygg och anläggning, som minskar med tre domar. Vård och omsorg kvarstår som en utsatt sektor med fyra domar. Inga domar meddelades i sektorerna finansiell verksamhet, hotell och restaurang samt kultur och nöje (en dom vardera meddelades i dessa sektorer 2018).

Trots något fler domar än föregående år ålades **ingen företagsbot** 2019.

Var **tredje person** som åtalats för mutbrott friades, jämfört med var fjärde föregående år.

Antalet grova mutbrott ökade, för givande av muta till **24%** (16% år 2018), för tagande av muta till **38%** (30% år 2018).

PRIVAT–PRIVAT
29%
(55%)

PRIVAT–OFFENTLIG
71%
(45%)

Till skillnad från 2018 avsåg de flesta målen år 2019 mutbrott i relationen privat-offentlig. Det speglar den vanligaste relationen där en person från privat sektor ger en förmån till en person i offentlig sektor, eller att den senare begär en förmån.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING
– Årets domar sektor för sektor

BYGG OCH ANLÄGGNING
AVTACKNINGSFALLET 1
BOSTADSRÄTTSFÖRENINGSFALLET 2
IPADFALLET 4
NEW YORK-FALLET 5
PENSIONSFALLET 6

TRANSPORT OCH FORDON
FARTYGSFALLET 7
MISSFÖRSTÅNDSFALLET 9
RATTFYLLEFALLET 10
VERKTYGSSKÅPSFALLET 11
WHATSAPP-FALLET 12

VÅRD OCH OMSORG
BANKÖVERFÖRINGSFALLET 13
FÖRÄLDERFALLET 14
GENEROSITETSFALLET 16
TESTAMENTESFALLET 18

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET
ALLSVENSKANFALLET 20
JAKTLICENSFALLET 22
MATCHFIXNINGSFALLET 24

AVLOPP, AVFALL EL OCH VATTEN
FYRHJULINGSFALLET 25
KLOCKFALLET 26

HANDEL OCH TJÄNSTER
ELCYKELFALLET 27
LOPPISFALLET 28

ORDNINGSMAKT
ANSTALTSFALLET 29
TELEFONFALLET 30

DATA, IT OCH TELEKOMMUNIKATION
PRESIDENTDOTTERFALLET 31

BYGG OCH ANLÄGGNING

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

OFFENTLIG UPPHANDLING

FRIANDE DOM

LAGA KRAFT

AVTACKNINGSFALLET

Nöjesresa och hockeybiljetter till tidigare anställd

Hovrätten för Nedre Norrland, dom 2019-10-02 i mål nr B 1496-18
Överklagad dom: Sundsvalls tingsrätt, dom 2018-11-13 i mål nr B 1648-16

En myndighetsanställd blev av sin tidigare chef medbjuden på en resa till Stockholm med hotellövernattning. Under resan bjöds den myndighetsanställde på en match under hockey-VM och en matchtröja. Resan bokades av en underentreprenör till den tidigare arbetsgivaren, som också följde med på resan. Värdet för resan med aktiviteter uppgick till drygt 8 000 kr.

Myndigheten hade ramavtal med den myndighetsanställdes tidigare bolag och den myndighetsanställde hade inom ramen för sin anställning bland annat till uppgift att lämna faktaunderlag i tekniska frågor till förfrågningsunderlag inför kommande upphandlingar. Den myndighetsanställde hade också attesterat fakturor från bolaget inom ramen för det pågående ramavtalet.

Sedan händelsen uppmärksammats anmälde personalansvarsnämnden händelsen vilket ledde till åtal. Den myndighetsanställde sade också upp sig från sin anställning.

Åklagaren yrkade på ansvar för tagande av muta för den myndighetsanställde och givande av muta för den anställdes tidigare chef respektive underentreprenören. Samtliga nekade till brott med hänvisning till att resan varit en avtackning för den myndighetsanställdes tidigare anställning och att tjänstesamband därmed saknades.

Tingsrätten – vars bedömning hovrätten till fullo instämde i – godtog de tilltalades påstående att resan utgjorde en avtackning för den myndighetsanställdes tidigare anställning. Av betydelse var bland annat att det var vanligt förekommande att den tidigare arbetsgivaren genomförde avtackningar till ett värde om ca 5–10 000 kr, att resan skett utan hemlighet samt att myndigheten inte hade kunnat hitta några tecken på oegentligheter i utförandet av den myndighetsanställdes arbetsuppgifter. Därmed saknas sådant samband mellan resan och den myndighetsanställdes nya tjänst – tjänstesamband – att ansvar för mutbrott kunde aktualiseras, och samtliga tilltalade friades.

BYGG OCH ANLÄGGNING

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT GIVANDE AV MUTA

GROVT TAGANDE AV MUTA

BOSTADSRÄTTSFÖRENINGSFALLET

Generösa förmåner till ordföranden och styrelseledamot i bostadsrättsförening

Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom 2019-10-17 i mål nr B 3624-18
Överklagad dom: Malmö tingsrätt, dom (deldom) 2018-11-19 i mål nr B 7913-17

Under flera år tog en ordförande och en styrelseledamot i en bostadsrättsförening emot förmåner av högt värde från företrädare av två olika företag inom bygg- och servicesektorn som föreningen anlitat. Tingsrätten dömde ordföranden till grovt tagande av muta för tagande av flera förmåner: fri användning av fyra hyrbilar motsvarande ett värde om drygt 460 000 kr, kontantöverföringar om över 300 000 kr, en klocka värderad till 115 000 kr samt resa och hotellboende i London för 4 250 kr. Styrelseledamoten dömdes till tagande av muta för att ha tagit emot förmåner i form av fritt användande av två hyrbilar under tre månader till ett värde om drygt 70 000 kr. Företagsföreträdarna dömdes båda till givande av muta av tingsrätten, varav den ena till grovt mutbrott till följd av förmånernas betydande värde och omfattning då förmånerna getts under flera år.

Åklagaren yrkade i hovrätten att även den andre företrädaren skulle dömas för grovt givande av muta eftersom det i ytterligare förhör framkommit att denne tillhandahållit ytterligare en bil gratis till ordföranden. Åklagaren la också i hovrätten fram ny bevisning till styrkande av påståendet.

Hovrätten bedömde att det var styrkt att företrädaren låtit ordföranden utnyttja ytterligare en bil samt att värdet för detta motsvarade 120 000 kr. Utifrån det värde som konstaterats i tingsrätten i kombination med det ytterligare bilutnyttjandet bedömde hovrätten att värdet var av betydande storlek. Hovrätten konstaterade därför att företrädaren skulle dömas för grovt givande av muta.

Åklagaren yrkade vidare att brottstiden skulle justeras och därmed också värdet på förmånerna, eftersom värdet avseende bilarna beräknats utifrån månatliga hyror. Hovrätten godtog åklagarens föreslagna justeringar och fastslog tingsrättens bedömning i övriga frågor gällande skuld och påföljder, med justeringen att ordföran-

BYGG OCH ANLÄGGNING

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT GIVANDE AV MUTA

GROVT TAGANDE AV MUTA

(FORTS. BOSTADSRÄTTSFÖRENINGSFALLET)

den och den företrädare som i hovrätten dömdes till grovt givande av muta skulle ges förlängda fängelsestraff med en månad vardera. Som en följd av justeringen av brottstiden justerades också beloppen som skulle förverkas.

Hovrätten fastslog också tingsrättens beslut att döma ordföranden till näringsförbud och framhöll liksom tingsrätten att det finns en presumtion för näringsförbud samtidigt som det saknades särskilda skäl mot ett sådant förbud. Förbudet gäller i avvaktan på att domen får laga kraft och från den dag tingsrätten meddelade sin dom.

Domen har vunnit laga kraft i den del som avser ordföranden (tagare 1).

BYGG OCH ANLÄGGNING

TINGSRÄTT + HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

OFFENTLIG UPPHANDLING

IPADFALLET

Myndighetsanställda fick iPads från konsultföretag

Umeå tingsrätt, dom 2019-02-21 i mål nr B 2793-17 + Hovrätten för Övre Norrland, dom 2019-10-16 i mål nr B 267-19

Ett företag var upphandlat av en myndighet för att utföra vägmarkeringstjänster (målning av mittlinjer m.m.). Efter att en anställd vid företaget larmat om att denne samt en konsult vid företaget gett mutor till tre myndighetsanställda väckte åklagaren åtal för mutbrott.

De myndighetsanställda hade samtliga roller som projektledare vid myndigheten med ansvar för avrop och kontroll av enskilda arbetsmoment avseende vägmarkeringstjänsterna, dock inte med ansvar för upphandlingen av vägmarkeringstjänsterna. De påstådda mutorna bestod av iPads respektive iPhones.

Den företagsanställde erkände mutbrott. De övriga åtalade nekade till brott.

Såväl tingsrätten som hovrätten fann det styrkt att två av de myndighetsanställda tagit emot varsin iPad från den företagsanställde. Enligt hovrätten var det däremot inte visat att någon av de myndighetsanställda tagit emot mobiltelefoner, och i vart fall inte inom preskriptionsfristen.

Enligt tingsrätten – vars bedömning hovrätten inte ifrågasatte i denna del – kunde det *hållas för säkert att iPadsen utgjorde otillbörliga förmåner.*

Den företagsanställde och två av de myndighetsanställda dömdes därmed för mutbrott. Påföljden bestämdes för samtliga till ett lägre antal dagsböter. Av betydelse var avseende den företagsanställde att denne lämnat uppgifter av betydelse för utredningen och avseende de två myndighetsanställda dels att brottet ansågs mindre omfattande, dels att de förlorat arbetet. De två myndighetsanställda dömdes också att betala värdet för den mottagna iPaden till staten som förverkat utbyte av brott.

Konsulten och den tredje myndighetsanställde frikändes helt.

BYGG OCH ANLÄGGNING

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE AV MUTA

GIVARE:
VILLKORLIG DOM
+ DAGSBÖTER
40 st

LAGA KRAFT

NEW YORK-FALLET

Resa till New York för distriktschef med äkta hälft

Hovrätten för Övre Norrland, dom 2019-09-02 i mål nr B 50-19
Överklagad dom: Luleå tingsrätt, dom 2018-12-12 i mål nr B 901-18

En distriktschef vid ett företag kom överens med en tidigare kollega och sedan underentreprenör till företaget att underentreprenören skulle bekosta en resa till New York värd drygt 24 000 kr för distriktschefen och dennes äkta hälft. Distriktschefen bokade resan, som fakturerades underentreprenören. Underentreprenören upprättade sedan en bluffaktura på drygt 42 000 kr som skickades till företaget och attesterades av distriktschefen. Det belopp som översteg resekostnaden behöll underentreprenören själv enligt överenskommelse med distriktschefen.

Tingsrätten dömde både distriktschefen och underentreprenören för mutbrott till villkorlig dom och dagsböter. I domskälen konstaterade tingsrätten att New York-resan tveklöst utgjort en otillbörlig förmån för distriktschefen. Tingsrätten konstaterade att det inte krävs att gärningsmannen tar del av en förmån för egen del, utan det räcker att det sker för någon annan exempelvis gärningsmannens familjemedlem. I otillbörlighetsbedömningen tog domstolen fasta på att det rörde sig om ett betydande belopp, att förmånen varit väsensskild från företagets verksamhet, att förmånen haft det klart uttalade syftet att påverka distriktschefen i dennes tjänsteutövning samt att distriktschefen genom att attestera den falska fakturan agerat djupt illojalt mot sin arbetsgivare. Tingsrätten framhöll här att ett upplägg som också ger en ekonomisk vinning för givaren inte utesluter mutbrott. Det hade ingen betydelse att det var distriktschefens företag som i slutändan betalade resan, eftersom detta upplägg inte stod klart när distriktschefen tog emot resan.

Distriktschefen dömdes också av tingsrätten att betala värdet av resan till staten som förverkat utbyte av brott, detta trots att distriktschefen också hade förmånsbeskattats för resan.

Hovrätten fastställde till fullo tingsrättens dom med enda justering att dagsbotens storlek för distriktschefen sattes ned något.

BYGG OCH ANLÄGGNING

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GROVT TAGANDE AV MUTA

VILLKORLIG DOM + DAGSBÖTER 120 st

LAGA KRAFT

PENSIONSFALLET

USA-resa och bil från leverantör som pensionspresent

Hovrätten över Skåne och Blekinge, dom 2019-06-25 i mål nr B 55-19
Överklagad dom: Malmö tingsrätt, dom (deldom) 2018-12-06 i mål nr B 8501-16

En arbetsledare vid ett byggbolag fick på bekostnad av ett leverantörsföretag köpa en ny bil värd 419 000 kr. Köpet administrerades via leverantörsföretagets vd, som också på leverantörsföretagets bekostnad betalade en resa till arbetsledaren värd 42 000 kr i pensionspresent.

Arbetsledaren och vd:n åtalades för tagande respektive givande av mutbrott, grovt avseende bilen och av normalgraden avseende resan. Båda dömdes mot sitt nekande till mutbrott av tingsrätten. Arbetsledaren dömdes också att betala värdet av bilen och resan till staten, totalt 460 996 kr, som förverkat utbyte av brott.

Arbetsledaren överklagande frågan om förverkande till hovrätten och menade att det i första hand var bilen som skulle förverkas och i andra hand att förverkandet under alla omständigheter inte kunde uppgå till mer än skäliga 221 996 kr (eftersom bilen sjunkit i värde).

Hovrätten instämde i tingsrättens bedömning att värdet av mutorna skulle förverkas (värdeförverkande) och att det inte kunde komma i fråga att förverka själva bilen (sakförverkande). Hovrätten anslöt vidare till tingsrättens bedömning att *det vid bedömningen av vilket belopp som ska förverkas saknar relevans att bilen sjunkit i värde* samt att det inte framstod som uppenbart oskäligt att förverka hela beloppet.

FARTYGSFALLET

Fartygsinspektörer bjöds på middag av fartygets befälhavare

Stockholms tingsrätt, dom 2019-10-11 i mål nr B 12785–18

I samband med en fartygsinspektion bjöd fartygets befälhavare de två fartygsinspektörer som genomförde inspektionen på middag till ett värde om 450 kr per person. Middagen betalades av fartygsbolaget som representationskostnad.

Åklagaren yrkade på ansvar för givande respektive tagande av muta.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att det saknas en legaldefinition av när en förmån blir otillbörlig – och därmed muta – och att en helhetsbedömning får göras i det enskilda fallet. Av relevans för bedömningen är mottagarens tjänst eller uppdrag, förmånens art och värde. Tingsrätten betonade också att mutbrottsregleringen avser att inom den offentliga sektorn skydda allmänhetens tilltro till att myndighetsutövning utövas korrekt och att offentliga organ bedriver sin verksamhet med absolut hederlighet och opartiskhet.

Tingsrätten konstaterade att inspektörerna befann sig ombord fartyget för att inspektera säkerheten, vilket utgör myndighetsutövning. Vidare framhöll tingsrätten att *mutbrott inte är ett effektbrott utan det räcker att förmånen, utifrån sett, kan uppfattas som beteendepåverkande. Det hade därför ingen betydelse att det i målet inte ens påstådts att middagen lämnats för att påverka inspektörerna eller att deras myndighetsutövning påverkats av middagen.* Gällande värdet på middagen, 450 kr, bedömde tingsrätten att värdet inte var så ringa att det av den anledningen skulle vara straffritt. Slutligen konstaterade tingsrätten att det fanns ett tjänstesamband, även om middagen hade skett under den tid som inspektörerna var lediga ombord på fartyget.

I fråga om uppsåt konstaterade tingsrätten att *straffansvaret är personligt och att det saknar betydelse om en arbetsgivare eller annan har lämnat samtycke till att ta emot förmånen.* Enligt domstolen kan det emellertid påverka uppsåtsbedömningen

(FORTS. FARTYGSFALLET)

om den som tagit emot en förmån saknat kännedom om att det varit otillåtet. I det aktuella fallet konstaterade tingsrätten dock att det hade förekommit diskussioner om mutbrott på de tilltalades arbetsplats och att de i vart fall skulle anses likgiltiga inför att de tog emot en otillåten förmån vilket är tillräckligt för straffansvar.

Befälhavaren och de två inspektörerna dömdes därför för givande respektive tagande av muta. Påföljden bestämdes till 50 dagsböter för fartygsinspektörerna och 40 dagsböter för fartygsbefälhavaren. Fartygsinspektörerna dömdes också att betala värdet av middagen, 450 kr, till staten som förverkat utbyte av brott.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

MISSFÖRSTÅNDSFALLET

Missuppfattningar om pengaerbjudande vid uppkörning

Attunda tingsrätt, dom 2019-10-02 i mål nr B 6196-19

Efter att en person misslyckats med sin uppkörning uttryckte personen till trafikinspektören att personen skulle ge inspektören pengar.

Åklagaren väckte åtal för givande av muta. Personen nekade till mutbrott.

Tingsrätten konstaterade i sina domskäl att det i och för sig var styrkt att personen erbjudit betalning. Däremot ansåg tingsrätten inte att det var styrkt att erbjudandet var för att bli godkänd på uppkörningen utan istället kunde avse personens betalning för uppkörningen (betalning skulle ske i efterhand). Tingsrätten tog hänsyn till att personen talade dålig svenska samt hade vissa psykiska problem vilket gjorde det svårt att dra några säkra slutsatser om vad personen hade menat. Personen friades därför.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

LAGA KRAFT

VILLKORLIG DOM
+ DAGSBÖTER
60 st

RATTFYLLEFALLET

Erbjudande om pengar till tulltjänsteman för att inte anmäla rattfylla

Södertörns tingsrätt, dom 2019-01-28 i mål nr B 16878-18

En person stoppades inför en färjeresa av tullen för nykterhetskontroll i samband med framförande av fordon. Mellan första och andra alkoholutandningsprovet sa personen ”5 000 kr inga problem” samt ryckte på axlarna. Ansvarig tulltjänsteman uppfattade detta som ett erbjudande om en muta. Tulltjänstemannen informerade personen om att det inte är tillåtet att muta en statstjänsteman samt informerade sin kollega. När kollegan upprepade samma budskap som sin kollega svarade personen med att be om ursäkt.

Personen sa i tingsrätten att det hade förekommit en diskussion om att lämna en deposition för att denne skulle hinna med färjan. Tingsrätten fann dock att detta påstående saknade stöd i tulltjänstemännens vittnesutsagor och dömde personen mot sitt nekande till givande av muta. Personen dömdes också för rattfylleri.

Tingsrätten bestämde påföljden till villkorlig dom och 60 dagsböter.

TRANSPORT OCH FORDON
HOVRÄTT
PRIVAT – OFFENTLIG
GIVANDE AV MUTA
OFFENTLIG UPPHANDLING

VERKTYGSSKÅPSFALLET

Beställning av verktygsskåp för privat bruk

Göta hovrätt, dom 2019-09-10 i mål nr B 3114-18
Överklagad dom: Växjö tingsrätt, dom 2018-10-16 i mål nr B 1924-18

En regionanställd med ansvar för fordonsverksamheten för ambulanser beställde två verktygsskåp av en av regionens leverantörer. På den regionanställdes begäran levererades det ena skåpet hem till den regionanställde och det andra skåpet till en kollega. Regionen betalade för verktygsskåpen genom kvittning mot ett särskilt konto som den regionanställde administrerade.

Tingsrätten dömde den regionanställde för tagande av muta och två företrädare för leverantören (delägare och styrelseledamöter i leverantörsbolaget) för givande av muta med hänsyn till att verktygsskåpen varit otillbörliga förmåner med högt värde. Leverantörsbolaget ålades företagsbot.

De två leverantörsföreträdarna överklagade och yrkade att hovrätten skulle frikänna dem eller i andra hand bestämma påföljden till dagsböter respektive en lindrigare påföljd. Leverantörsbolaget yrkade även att hovrätten skulle bestämma att företagsbot inte skulle betalas.

Hovrätten konstaterade inledningsvis att en förutsättning för ansvar för brott är att det har funnits uppsåt till den brottsliga gärningen. Här konstaterade hovrätten att *en muta inte behöver vara av materiellt slag utan till exempel kan bestå i att givaren begår eller åtar sig ett brott till fördel för mottagaren.* Det ansågs i målet klarlagt att den regionanställde avsett att verktygsskåpen slutligt skulle tillfalla denne och dess kollega, på bekostnad av regionen – vilket utgör ett brottsligt agerande.

Även om det enligt hovrätten framstod som märkligt att verktygsskåpen skulle levereras till hemadresser istället för till regionen var detta inte ensamt tillräckligt för att leverantörsföreträdarna skulle anses ha uppsåt. Hovrätten beaktade särskilt att det sannolikt varit svårt för leverantörsföreträdaren att ifrågasätta beställarens – genom den regionanställdes – direktiv.

I motsats till tingsrätten friade hovrätten därmed de två leverantörsföreträdarna och avslog åklagarens yrkande om företagsbot för leverantörsbolaget.

TRANSPORT OCH FORDON

TINGSRÄTT + HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

DAGSBÖTER
30 st

ÖVERKLAGAD

WHATSAPP-FALLET

App-konversation med pengaerbjudande till teoriprovsförrättare

Stockholms tingsrätt, dom 2019-05-10 i mål nr B 16913-18 + Svea hovrätt, dom 2019-12-11 i mål nr B 6420-19

Efter att en person för andra gången misslyckats med teoriprovet för körkort kontaktade personen den teoriprovsförrättare som höll i det första provet via meddelande-appen Messenger. Personen skickade med ett antal bilder och teoriprovsförättaren föreslog att de skulle fortsätta konversationen i en annan meddelande-app: Whatsapp. I konversationen i den andra appen erbjöd personen sedan teoriprovsförrättaren betalning i utbyte mot att teoriprovförrättaren skulle hjälpa till med teoriprovet. När provförrättaren svarade att erbjudandet var olagligt svarade personen att denne var medveten om det.

Personen medgav att meddelandena till provförrättaren i och för sig skickats från dennes konto men att det måste ha gjorts av någon annan.

Tingsrätten, vars bedömning hovrätten till fullo instämde i, ansåg att personens förklaringar var vaga, orimliga och inte trovärdiga och att det var styrkt att det var personen som skickat meddelandena. Tingsrätten konstaterade vidare att erbjudandet om betalning var en otillbörlig förmån för utövningen av teoriprovförrättarens tjänst och att personen skulle dömas för givande av muta.

Påföljden bestämdes slutligen till 30 dagsböter, utifrån att erbjudandet om betalning endast avsett en summa av okänt värde till teoriprovsförrättaren.

VÅRD OCH OMSORG

HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

TAGANDE AV MUTA

VILLKORLIG DOM

BANKÖVERFÖRINGSFALLET

13 000 kr överförda från en brukare till en hemtjänstanställd

Svea hovrätt, dom 2019-01-28 i mål B 230-18
Överklagad dom: Södertörns tingsrätt, dom 2017-12-06 i mål B 12773-17

En hemtjänstanställd hade ansvar för en brukare med mycket nedsatt förmåga att sköta sin ekonomi. Brukaren bodde fortsatt i egen bostad men hade omfattande hemtjänst. Under den tid som den hemtjänstanställde arbetade för brukaren gjordes en banköverföring på 13 000 kr från brukarens konto till den hemtjänstanställdes konto. På uttags- och insättningsblanketten hade den hemtjänstanställde respektive brukarens namn angivits. I brukarens bostad återfanns en kartongbit med den hemtjänstanställdes namn och kontonummer. Kartongbiten hittades av brukarens dotter som uppmärksammade hemtjänstföretaget.

Tingsrätten friade den hemtjänstanställde eftersom det inte ansågs visat vare sig att den hemtjänstanställde haft kännedom om överföringen eller att den utgjort en otillbörlig förmån. Åklagaren överklagade till hovrätten.

Hovrätten konstaterade inledningsvis att det *för mutbrott inte är tillräckligt att förmånen kommit mottagaren tillhanda utan mottagaren måste också ha vetskap och uttrycka en vilja att behålla eller disponera förmånen.* Det ansågs i målet klarlagt att den hemtjänstanställde upptäckt överföringen, men inte informerat sin arbetsgivare om den. Den hemtjänstanställde hade därutöver använt sig av de överförda pengarna. Hovrätten ansåg därför att den hemtjänstanställde hade mottagit banköverföringen och att det var en otillbörlig förmån för den hemtjänstanställdes tjänsteutövning.

Den hemtjänstanställde dömdes för tagande av muta till villkorlig dom eftersom bötesstraff inte ansågs tillräckligt strängt med hänsyn till att brukaren hade mycket nedsatt förmåga att sköta sin ekonomi och göromål. Då den hemtjänstanställde förlorat sin anställning till följd av gärningen fanns särskilda skäl att inte förena den villkorliga domen med böter. Två ledamöter var skiljaktiga i påföljdsfrågan och ansåg att bötesstraff var en tillräcklig påföljd.

FRIANDE DOM

ÖVERKLAGAD

FÖRÄLDERFALLET

Pengaöverföringar till hemtjänstanställds förälder samt förvaring av smycken

Nacka tingsrätt, dom 2019-12-12 i mål nr B 3845-18

Under en tidsperiod om tre år skedde fyra pengaöverföringar från en hemtjänstbrukares konto till ett konto som tillhörde föräldern till en av brukarens hemtjänstvårdare. Totalt fördes 480 000 kr över till föräldern. Två av överföringarna skedde under den tid som hemtjänstvårdaren var anställd och utförde tjänster för brukaren och två överföringar skedde sedan vårdaren lämnat sin anställning. Föräldern köpte för del av överföringarna en bil värd ca 164 000 kr till vårdaren och förde också över sammanlagt 190 000 kr till vårdaren.

Hemtjänstvårdaren tog också emot och förvarade för brukarens räkning smycken och klockor på obestämd tid. Sedan en polisanmälan skett avseende bland annat misstänkt mutbrott återlämnade vårdaren dessa till brukaren via en vän till brukaren.

Vid brukarens död framkom att brukaren upprättat ett testamente med Sjörädningssällskapet och hemtjänstvårdaren som förmånstagare.

Åklagaren väckte talan mot hemtjänstvårdaren för bland annat grovt mutbrott. Enligt åklagaren skulle överföringarna till föräldern ses som förmåner till hemtjänstvårdaren. I fråga om förvaringen av smycken och klockor menade åklagaren att detta inneburit en förmån eftersom möjligheten att vårdaren skulle kunna tillägna sig dessa var betydande mot bakgrund av testamentets utformning. Föräldern åtalades för penningtvättbrott.

Hemtjänstvårdaren nekade till brott och förnekade all inblandning i överföringarna, liksom vetskap om dessa. I fråga om förvaringen av smycken och klockor uppgav vårdaren att meningen alltid varit att dessa skulle återlämnas till brukaren. Tingsrätten framhöll inledningsvis de höga beviskrav som gäller i brottmål; för fällande dom krävs att det är ställt utom rimligt tvivel att det gått till på det sätt som åklagaren påstår.

Två av överföringarna till föräldern hade skett sedan vårdaren avslutat sin anställning hos brukaren. För dessa två överföringar ansåg tingsrätten att det under alla

(FORTS. FÖRÄLDERFALLET)

omständigheter saknats tjänstesamband, och därmed förutsättningar för mutbrott. För de två andra överföringarna prövade tingsrätten om dessa kunde anses mottagna av vårdaren via dennes förälder.

För ansvar för mutbrott när den egentliga mottagaren är en annan än den omedelbara mottagaren framhöll tingsrätten att det krävs att den egentliga mottagaren dels känner till att förmånen kommit i hans eller hennes besittning, dels har gett uttryck för en vilja att behålla eller disponera över den på annat sätt. Även om tingsrätten ansåg det märkligt såväl att så stora överföringar gjorts till hemtjänstvårdarens förälder som att vårdaren skulle sakna kännedom om dessa ansåg domstolen att utredningen inte gav stöd för att vårdaren haft kännedom om dessa.

Hemtjänstvårdaren ansågs sammantaget inte ha gjort sig skyldig till något brott. Detsamma bedömdes i fråga om föräldern.

VÅRD OCH OMSORG

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT TAGANDE AV MUTA

VILLKORLIG DOM + DAGSBÖTER 180 st

LAGA KRAFT

GENEROSITETSFALLET

Hemtjänstanställd tog emot dyra gåvor, pengar, resor och en fastighet

Attunda tingsrätt, dom 2019-03-14 i mål nr B 6647-14

Ett vårdbiträde inom hemtjänsten tog emot flera gåvor från en dement vårdtagare som upplevde att de hade ett kärleksförhållande. Vårdbiträdet fick gåvor både under anställningstiden och efter att vårdbiträdet – på grund av osunda kontakter med vårdtagaren – blivit avskedad. Gåvorna bestod i betalning av inkassoskulder till ett belopp om 51 473 kr, biljetter till en utlandsresa för vårdbiträdet och dennes barn till ett värde om drygt 30 000 kr samt att vårdbiträdet handlat kläder med mera med vårdtagarens bankkort till ett sammanlagt belopp om 20 085 kr. Utöver detta hade vårdtagaren även överlåtit sin fastighet med taxerat värde om drygt 2 400 000 kr till vårdbiträdet.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att vårdbiträdet var en arbetstagare och att det fanns ett tjänstesamband. Här framhöll tingsrätten att *kravet på tjänstesamband inte är särskilt högt uppställt utan att det i princip räcker med att ett yttre samband föreligger.* Endast om förmånerna uteslutande eller i allt väsentligt har sin grund i ett annat förhållande – t.ex. vänskap – saknas tjänstesamband. Även om tingsrätten fann att det utvecklats ett vänskapsförhållande mellan vårdbiträdet och vårdtagaren ansågs det inte utesluta tjänstesamband, särskilt eftersom förmåner lämnats relativt kort tid efter att vårdbiträdet lämnat sin anställning.

I fråga om förmånerna skulle ses som otillbörliga betonade tingsrätten att *utrymmet för att bedöma en förmån som tillbörlig är mer begränsad vid tjänster inom vård-verksamhet.* Vidare konstaterades att värdet av mottagna förmåner var mycket högt samt att vårdbiträdet varit medveten om att det inte var tillåtet att ta emot gåvor från vårdtagare. Sammantaget bedömdes samtliga mottagna gåvor otillbörliga – och detta oavsett om vårdbiträdet haft uppfattningen att gåvorna var tillbörliga. Tingsrätten bedömde mutbrottet som grovt med hänsyn till att det var fråga om flera gåvor till högt värde som lämnats under kort tid.

I påföljdsbedömningen tog tingsrätten hänsyn till att brotten begicks för flera år sedan samt att den tilltalade haft ansträngd ekonomi och varit svårt sjuk sedan en

(FORTS. GENEROSITETSFALLET)

längre tid. Eftersom vårdbiträdet var tidigare ostraffad och det saknades skäl att anta att vårdbiträdet skulle göra sig skyldig till fortsatt brottslighet bestämde tingsrätten påföljden till villkorlig dom och 180 dagsböter. Vårdbiträdet fick inte behålla fastigheten och dömdes också att betala skadestånd till vårdtagaren motsvarande värdet av mottagna gåvor. Eftersom skadestånd utdömdes förverkades inte värdet av mottagna mutor.

Vårdbiträdet dömdes samtidigt för grovt ocker.

VÅRD OCH OMSORG

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT TAGANDE AV MUTA

VILLKORLIG DOM + DAGSBÖTER 100 st

ÖVERKLAGAD

TESTAMENTESFALLET

Testamenterade pengar och fastighet till hemtjänstanställd

Östersunds tingsrätt, dom 2019-05-31 i mål nr B 3029-18

Ett sambopar upprättade med hjälp av en advokat ett testamente med innebörd att en hemtjänstanställd som regelbundet utförde arbete hos paret skulle ärva paret sedan båda gått bort. Av testamentet framgick att paret var medvetna om att regler kunde sätta hinder för den hemtjänstanställde att ta emot arvet, men att testamentet ändå återspeglade deras uttryckliga önskan.

Sedan båda i paret avlidit underrättades den hemtjänstanställde om testamentet av Kammarkollegiet, som samtidigt meddelade den hemtjänstanställde att Kammarkollegiet skulle kontakta den anställdes arbetsgivare om testamentet åberopades. Den hemtjänstanställde valde efter kontakter med sin arbetsgivare och kommunjuristen att ta emot testamentet. Den testamenterade egendomen utgjordes av kontanter om 209 211 kr samt en fastighet med ett taxeringsvärde på 247 000 kr.

Tingsrätten konstaterade i sina domskäl inledningsvis att den hemtjänstanställde var anställd samt att det fanns ett tjänstesamband och framhöll att *det för tjänster inom vården finns ett särskilt integritetsskydd som innebär att det inte kan ges något större utrymme för gåvor, ens om ett vänskapsförhållande har uppstått.* För att det ska vara tillåtet krävs alldeles speciella förhållanden.

Tingsrätten prövade därefter om förmånen varit otillbörlig och framhöll att *endast förmåner av mindre värde, t.ex. mindre gåvor vid speciella högtider är undantagna samt att kontanta medel och andra gåvor som innebär en klar och inte ringa förmögenhetsökning i princip har bedömts som komprometterande.* Tingsrätten konstaterade också att den hemtjänstanställde genom kontakterna med Kammarkollegiet och arbetsgivaren måste ha varit väl medveten om att det var otillåtet att ta emot testamentet. Den hemtjänstanställde dömdes därför för tagande av muta. Brottet bedömdes med hänsyn till det höga värdet som grovt.

(FORTS. TESTAMENTESFALLET)

I påföljdsbedömningen beaktade tingsrätten att högre krav ställs på arbetstagare inom vårdverksamhet samt att det finns ett skyddsintresse för att vårdtagares beroendeställning inte ska kunna utnyttjas. Straffvärdet bedömdes därför överstiga minimistraffet för grovt brott. Med beaktande av att den hemtjänstanställde förlorat sin anställning på grund av brottet bestämdes straffmätningsvärdet till sex månader. Påföljden bestämdes till villkorlig dom och 100 dagsböter.

Både fastigheten och de kontanta medlen förklarades förverkade, dock med ett skäligt avdrag om drygt 12 000 kr från kontanterna eftersom den hemtjänstanställde haft vissa kostnader för att förbättra och underhålla fastigheten.

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE AV MUTA

ALLSVENSKANFALLET

Diskussioner med fotbollsmålvakt om matchfixning

Svea hovrätt, dom 2019-11-13 i mål nr B 270-19
Överklagad dom: Stockholms tingsrätt, dom 2018-12-06 i mål nr B 2377-18

Reservmålvakten i ett allsvenskt fotbollslag mötte upp två bekanta på en restaurang. Matchfixning diskuterades varpå målvakten erbjöds en stor summa pengar för att spela dåligt i nästa match. Reservmålvakten meddelade efteråt tränaren, matchen ställdes in och händelsen polisanmäldes.

De två bekanta, varav en var en tidigare spelare i fotbollslaget, åtalades för grovt givande av muta. Tingsrätten fann att det inte kunnat fastställas att reservmålvakten fått ett konkret rättsstridigt erbjudande och meddelade därför friande dom.

Hovrätten bedömde till skillnad från tingsrätten att uppgifterna från målvakten skulle läggas till grund för bedömningen av vad som diskuterats. *Hovrätten framhöll att mutbrott kan föreligga även då mutan inte har efterfrågad effekt eller accepteras. Det är dock en förutsättning att erbjudandet lämnats på ett klart och tydligt sätt samt varit allvarligt menat, även om mutan inte måste uttryckas i ord, så länge det är helt klart vad som avses.*

Hovrätten såg till kontexten i sin bedömning och menade att reservmålvakten erbjudits en muta ”på ett klart och tydligt sätt” utifrån framförallt att de två tilltalade ordnat ett särskilt möte och angett att det fanns pengar att tjäna på den kommande matchen. Enligt hovrätten måste det vidare ha stått klart för alla inblandade att syftet var att reservmålvakten skulle underprestera och att mutan därför erbjudits för utövande av anställning.

Vid bedömningen om brottet skulle anses grovt framhöll hovrätten att förmånens värde, även om det var högt, inte ensamt kunde medföra att brottet skulle ses som grovt. Åklagaren ansågs inte heller ha visat att fotbollsklubben lidit risk för ekono-

(FORTS. ALLSVENSKANFALLET)

misk skada och inte heller av den anledningen kunde brottet ses som grovt. Hovrätten framhöll att *”allmän uppmärksamhet kring mutor inom idrotten och att idrottsliga framgångar kan misstänkas ha sin grund i osportsligt agerande kan påverka allmänhetens förtroende för idrott i allmänhet och beröra spelmarknaden och spelbolag.”* Det ansågs dock inte att denna risk ensam skulle medföra att brottet skulle vara grovt. De två personerna dömdes därför för givande av muta av normalgraden.

Straffvärdet för mutbrottet var enligt tingsrätten fängelse i fyra månader, men då ingen av de dömda sedan tidigare dömts för brottslighet som påverkade valet av påföljd samt att det saknades anledning att tro att de skulle göra sig skyldig till ytterligare brottslighet bestämdes påföljden för båda till villkorlig dom och dagsböter.

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GROVT TAGANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

JAKTLICENSFALLET

Pengar i utbyte mot jägarbevis

Haparanda tingsrätt, dom 2019-12-19 i mål nr B 537-18

Under flera år tog en provledare emot betalning för att registrera osanna jägarprov samt utfärda oriktiga jägarbevis för 40 personer. Ytterligare en provledare var delaktig i den osanna registreringen för nio av dessa personer och utfärdade vid fyra tillfällen oriktiga jägarbevis. För detta tog provledarna emot betalning, den första provledaren totalt 40 000 kr och den andra provledaren totalt 9 000 kr.

Sedan tingsrätten konstaterat att båda provledarna erkänt mutbrott och att bevisningen stödde deras erkännanden gick domstolen vidare att pröva om mutbrotten skulle bedömas som grova. Tingsrätten framhöll inledningsvis att mutbrottsligheten skett i samband med myndighetsutövning och att de bägge provledarna som förordnade av polisen hade en särskild förtroendeställning med ett särskilt behov av integritetsskydd. *Vidare betonade tingsrätten att provledarna genom att godta betalningarna och utfärda osanna jägarbevis satt jakt- och vapenlagstiftningen ur spel. Det påverkar allmänhetens tilltro till det allmännas myndighetsutövning. Mutbrotten för bägge provledarna bedömdes därför som grovt, även om beloppen i sig inte var så höga att de skulle medföra grovt mutbrott.*

Eftersom de båda provledarna utfärdat oriktiga jägarbevis dömdes de också för grovt osant intygande.

Straffmätningsvärdet – efter hänsyn tagen till att båda provledarna riskerade förlora sitt arbete till följd av brottsligheten – bedömdes till ett och ett halvt års fängelse för den provledare som utfärdat flest osanna jägarbevis och ett halvt års fängelse för den andra provledaren.

(FORTS. JAKTLICENSFALLET)

I fråga om fängelsestraff skulle utdömas eller om annan påföljd kunde väljas för provledarna framhöll tingsrätten: *”I målet är fråga om brottslighet som är svår att upptäcka och som generellt måste anses medföra betydande skadeverkningar för allmänhetens förtroende för det allmännas myndighetsutövning och efterlevnaden av vapen- och jaktlagstiftningen. Det är därmed en brottslighet som det är särskilt angeläget att stävja. Det får därför anses föreligga en presumtion för att påföljden ska bestämmas till fängelse vid korruptionsbrottslighet av detta slag.”*

Tingsrätten dömde den första provledaren till ett och ett halvt års fängelse. Avseende den provledare som utfärdat minst antal jägarbevis fann tingsrätten trots presumtionen att förutsättningar fanns att döma till 160 timmars samhällstjänst förenat med villkorlig dom. Båda provledarna dömdes också att till staten betala tillbaka värdet av mutorna, 40 000 kr respektive 9 000 kr, som förverkat utbyte av brott.

Ytterligare en person var åtalad för medhjälp till grovt tagande av muta och grovt osant intygande genom att ha agerat mellanhand och förmedlat kontakter till provledarna, men frikändes på grund av otillräcklig bevisning. Personen dömdes dock för annan brottslighet utan koppling till mutorna.

SPORT- OCH FRITIDSVERKSAMHET

HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE AV MUTA

FRIANDE DOM

LAGA KRAFT

MATCHFIXNINGSFALLET

Erbjudande om pengar för riggad fotbollsmatch

Svea hovrätt, dom 2019-04-02 i mål nr B 9182-18
Överklagad dom: Södertälje tingsrätt, dom 2018-09-06 i mål nr B 897-18

Efter en fotbollsmatch som var föremål för vadhållning hos ett spelbolag misstänkte tränaren för ena laget att flera av lagets spelare hade underpresterat och att detta kunde bero på matchfixning. Vid enskilda samtal med spelare i laget förstärktes tränarens misstankar efter uppgifter om att två av lagets spelare hade erbjudit en annan spelare i laget pengar för att ”lägga sig” i matchen. När tränaren därefter anmälde händelsen till Svenska fotbollsförbundet avsatte styrelsen för fotbollslaget tränaren omedelbart.

Tingsrätten fällde de två spelarna som påståtts ha erbjudit en annan lagspelare pengar för att lägga sig för givande av mutan. Enligt hovrätten fanns det i och för sig indikationer på att det hade förekommit läggmatcher inom fotbollslaget, men utredningen hade inte den robusthet som krävdes för att – mot spelarnas nekande – fälla dessa för mutbrott. Hovrätten ändrade därmed tingsrättens dom och friade de två åtalade fotbollsspelarna.

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN

TINGSRÄTT + HOVRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

OFFENTLIG UPPHANDLING

FYRHJULINGSFALLET

Kommunal chef fick fyrhjuling och rabatt vid bilköp av leverantörsföreträdare

Värmlands tingsrätt, dom 2019-01-04 i mål nr B 5446-17 + Hovrätten för Västra Sverige, dom 2019-06-27 i mål nr B 1527-19

I samband med en upphandling tog chefen för gatukontoret i en kommun emot en fyrhjuling värd 31 250 kr av en leverantör. Gatukontorschefen köpte också en bil av en företrädare för ett annat företag, men betalade enbart 100 000 kr av bilens totala värde om 250 000 kr.

I fråga om fyrhjulingen konstaterade tingsrätten att mottagandet av den var uppenbart otillbörligt. Domstolen framhöll att det är ett väsentligt skyddsintresse att allmänheten har tilltro till korrekt myndighetsutövning och till de offentliga organens integritet. Allmänheten måste kunna förlita sig på att offentliga organ bedriver sin verksamhet med absolut hederlighet och opartiskhet. Med samma utgångspunkter i fråga om skyddsintresse bedömde tingsrätten också köpet av bilen till underpris som en otillbörlig förmån.

Gatukontorschefen samt de bägge leverantörsföreträdarna dömdes för tagande respektive givande av muta. Ytterligare en person var åtalad för medhjälp till muta för att ha förmedlat kontakten mellan gatukontorschefen och försäljaren av bilen, men friades eftersom det inte kunde visas annat än att denna person skrivit kvittot avseende bilen.

Som påföljd dömdes gatukontorschefen till villkorlig dom och dagsböter. Samma påföljd fick säljaren av bilen. Tingsrätten tog i mildrande riktning hänsyn till att det skett lång tid sedan brotten begicks. Givaren av fyrhjulingen dömdes enbart till dagsböter på grund av brottets mindre allvarliga slag samt den långa tidsåtgången sedan brottet begicks.

Gatukontorschefen dömdes också att betala värdet av fyrhjulingen, 31 250 kr, till staten som förverkat utbyte av brott.

Hovrätten instämde till fullo i tingsrättens bedömningar.

AVLOPP, AVFALL, EL OCH VATTEN

TINGSRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE OCH TAGANDE AV MUTA

GIVARE: FÄNGELSE 1 mån

TAGARE: VILLKORLIG DOM + DAGSBÖTER 40 st

ÖVERKLAGAD

KLOCKFALLET

Försäljning av klockor och smycke till överpris mot bättre skrotprissättning

Norrköpings tingsrätt, dom 2019-05-08 i mål nr B 2723-18

En filialchef vid ett återvinningsföretag med ansvar för prissättningen av inköpt skrot sålde klockor och en guldkedja till en skrotleverantör till återvinningsföretaget. Filialchefen sålde klockorna och guldkedjan till överpris och tjänade totalt 31 000 kr på affärerna.

Åklagaren åtalade filialchefen för grovt tagande av muta och skrotsäljaren för grovt givande av muta. Mutan bestod enligt åklagaren i överbetalningen för klockorna och guldkedjan. Båda nekade till brott.

Tingsrätten fastslog inledningsvis att *det inte finns något krav på att huvudmannen ska utöva någon skyddsvärd verksamhet eller att arbetstagaren för sin del ska ha uppgifter som kan anses samhällsviktiga eller beroende av allmänhetens tillit för att ansvar för mutbrott ska komma i fråga.* Avgörande är om en arbetstagare har tagit emot en otillbörlig förmån inom ramen för sin anställning. I fråga om när en förmån blir otillbörlig framhöll tingsrätten att *”varje transaktion som objektivt sett har förutsättningar att påverka utförandet av vissa uppgifter eller att uppfattas som en belöning för hur uppgifter utförs” är otillbörlig.*

I målet konstaterade tingsrätten att filialchefen och skrotsäljaren enbart hade en professionell relation och att filialchefen sålt klockorna och smycket till överpris med en vinst om 31 000 kr. Vidare fann tingsrätten det visat att filialchefen betalat för mycket för skrotet från skrotsäljaren och att filialchefen påverkats av klock- och smyckesförsäljningarna. Filialchefen bedömdes därför ha tagit emot en otillbörlig förmån – vinsten om 31 000 kr – för utövningen av sin anställning.

Mutbrotten bedömdes inte som grova eftersom gärningarna varken inneburit ett missbruk av eller angrepp på särskilt ansvarsfull ställning, avsett betydande värde eller ingått i brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning.

Filialchefen och skrotsäljaren dömdes för mutbrott av normalgraden till villkorlig dom och 40 dagsböter för filialchefen respektive en månads fängelse för skrotsäljaren (då denne sedan tidigare fått fängelsestraff för annan brottslighet). Filialchefen dömdes också att betala 31 000 kr till staten som förverkat utbyte av brott.

HANDEL OCH TJÄNSTER

TINGSRÄTT + HOVRÄTT

PRIVAT – PRIVAT

GIVANDE AV MUTA

DAGSBÖTER
50 st

LAGA KRAFT

ELCYKELFALLET

Erbjudande om elcyklar i julklapp från vinimportör

Gävle tingsrätt, dom 2019-03-18 i mål nr B 1080-17 + Hovrätten för Nedre Norrland, dom 2019-12-03 i mål nr B 554-19

En vinimportör som hade kontakt med två anställda vid ett statligt bolag erbjöd i ett mejl i samband med diskussioner om inköp av importörens vin de två anställda en varsin elcykel i julklapp. Efter att vinimportören fått svar att de bolagsanställda inte kunde ta emot gåvor skickade importören ytterligare ett mejl till den ena anställda med erbjudande om att ta emot en elcykel som enligt information i mejlet uppgavs vara värd 11 500 kr.

Sedan tingsrätten utan närmare motivering friat vinimportören för mutbrott överklagade åklagaren till hovrätten.

Hovrätten fastslog inledningsvis att det inte fanns något vänskapsförhållande mellan vinimportören och de två anställda, och att erbjudandet om elcyklarna därför lämnats för de anställdas tjänsteutövning. Vid bedömningen av erbjudandets tillåtlighet framhöll domstolen att *det statliga bolaget intar en viss monopolställning som medförde att det är av stor vikt att verksamhetens val av leverantörer inte påverkas av ovidkommande hänsyn.*

Hovrätten konstaterade vidare att vinimportören erbjudit en förhållandevis värdefull gåva och därför var otillbörlig. *Det saknade här betydelse att vinimportören påstod att inköpspriset för elcyklarna var betydligt lägre än marknadspriset, eftersom det avgörande är marknadspriset.*

Hovrätten fäste ingen vikt vid vinimportörens invändning om bristande uppsåt, utan konstaterade att det inte krävs att den som gör sig skyldig till mutbrott förstår att agerandet är brottsligt. Domstolen beaktade heller inte att vinimportören i efterhand erbjudit en billigare elcykel, eftersom det inte är möjligt att med ansvarsbefriande verkan tillbakaträda från ett redan fullbordat brott.

Vinimportören dömdes för givande av muta till 50 dagsböter.

HANDEL OCH TJÄNSTER

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

VILLKORLIG DOM
+ DAGSBÖTER
70 st

ÖVERKLAGAD

LOPPISFALLET

Marknadssäljare erbjöd polis växelkassa för att inte rapportera misstänkt stöldgods

Malmö tingsrätt, dom 2019-09-06 i mål nr B 1194-19

I samband med att polisen genomförde kontroller av olika affärsstånd på en loppmarknad misstänkte polisen att en person sålde stöldgods. Polisen, som var uniformerad, konfronterade personen som då erbjöd polisen att få växelkassan och även komma tillbaka senare för att få mer pengar.

Tingsrätten dömde personen för givande av muta eftersom det ansågs styrkt att personen erbjudit en polis i tjänst en otillbörlig förmån i form av kontanter för polisens utövning av tjänsten. Personen dömdes samtidigt för häleri.

Eftersom personen inte var tidigare dömd för brott och skäl saknades att anta risk för återfall i brott blev påföljden villkorlig dom och dagsböter.

FÄNGELSE

LAGA KRAFT

ANSTALTSFALLET

Erbjudande till anstaltsvakt för att ta in en mobiltelefon mot betalning

Västmanlands tingsrätt, dom 2019-10-22 i mål nr B 3581-19

Under en konversation mellan tre intagna på en kriminalvårdsanstalt och en vakt frågade en av de intagna om vakten mot betalning kunde föra in en mobiltelefon till anstalten. Den intagne erbjöd först 10–15 000 kr och höjde – sedan vakten nekat erbjudandet – budet till 20–25 000 kr.

Tingsrätten framhöll i sin bedömning att den intagne borde ha insett risken för att erbjudandet om pengar skulle tolkas av vakten som allvarligt menat. Genom sitt handlande hade den intagne varit likgiltig inför denna risk och skulle därför fällas för givande av muta.

Den intagne hade nyligen blivit dömd till fängelse i sex år för annan brottslighet. Eftersom mutbrottet begåtts kort tid innan den domen meddelades betraktades mutbrottet som nyupptäckt brottslighet och tingsrätten beslutade att det tidigare utdömda fängelsestraffet även skulle omfatta mutbrottet.

ORDNINGSMAKT

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

FÄNGELSE
1 mån

LAGA KRAFT

TELEFONFALLET

Erbjudande om pengar till kriminalvårdare i utbyte mot telefon

Linköpings tingsrätt, dom 2019-11-07 i mål nr B 2674-19

En klient inom kriminalvården erbjöd en kriminalvårdare 15–20 000 kr för att ta in en telefon till anstalten där klienten avtjänade straff.

Tingsrätten fann – mot klientens nekande – att det genom kriminalvårdarens vittnesmål var styrkt att klienten erbjudit kriminalvårdaren en muta i form av pengar för att denne i sin yrkesroll skulle förse klienten med en mobiltelefon.

I påföljdsbedömningen konstaterade tingsrätten att klienten sedan tidigare fanns i belastningsregistret samt vid tiden för domen avtjänade ett fängelsestraff på 17 månader. Mutbrottet medförde ytterligare ett brott i samband med pågående fängelsestraff och straffvärdet låg enligt tingsrätten på fängelsenivå. Annan påföljd än ett kortare fängelsestraff kunde enligt tingsrättens bedömning inte komma ifråga. Straffet bestämdes till en månads fängelse.

DATA, IT & TELEKOMMUNIKATION

TINGSRÄTT

PRIVAT – OFFENTLIG

GIVANDE AV MUTA

MYNDIGHETSUTÖVNING

PRESIDENTDOTTERFALLET

Betalningar till presidentdotter i samband med etablering i landet

Stockholms tingsrätt, dom 2019-02-15 i mål nr B 12203-17

Ett svenskt telekombolag ville expandera sin verksamhet i Eurasien till Uzbekistan. För genomförande av detta förvärvades ett bolag som tillhandahöll telekomtjänster på den uzbekiska marknaden genom ett dotterbolag. Telekombolaget bildade också ett lokalt uzbekiskt dotterbolag. För genomförandet av etableringen anlitade telekombolaget en lokal partner, som bland annat skulle assistera och tillhandahålla konsulttjänster. En sedvanlig kontroll (due diligence) gjordes av den lokala partnern, varvid det framkom vilken person som stod bakom partnern. Denna person hade nära kopplingar till dottern till presidenten i Uzbekistan och det fanns också rykten om att den egentliga aktören bakom partnern var presidentdottern.

Inom ramen för partnerskapet med den lokala partnern ingicks ett antal avtal och det skedde också betalningar till främst partnerbolaget om mer än 200 miljoner US dollar från telekombolagets dotterbolag. Enligt åklagaren var anledningen till dessa betalningar att dotterbolaget skulle få marknadstillgång, inkluderat nödvändiga tillstånd, tilldelning av frekvenser m.m.

Åklagaren väckte talan för grovt givande av muta (grov bestickning) mot telekombolagets dåvarande vd, den hos telekombolaget projektansvarige för etableringen samt en jurist vid telekombolaget som varit delaktig i upprättande av avtal kopplade till etableringen och transaktionerna med den lokala partnern. Åklagaren yrkade också på att domstolen skulle förklara ett belopp om drygt 200 miljoner US dollar förverkat från telekombolaget.

Enligt åklagaren var betalningarna enligt avtalen med den lokala partnern att i första hand ses som betalningar till presidentdottern, som enligt åklagaren skulle ses som arbetstagare i den uzbekiska staten eller innehavare av visst uppdrag och därmed en mutbar person. I andra hand menade åklagaren att betalningarna skulle ses som betalningar till tjänsteman vid den uzbekiska telekommyndigheten för att komma

(FORTS. PRESIDENTDOTTERFALLET)

presidentdottern till del. I tredje hand gjorde åklagaren gällande att betalningarna lämnats till vd:n för ett uzbekiskt telekombolag för att komma presidentdottern till del.

Eftersom de aktuella betalningarna ägde rum mellan åren 2008 och 2010 prövades målet enligt den mutlagstiftning som gällde före nuvarande lagstiftning.

Tingsrätten instämde i åklagarens beskrivning av händelseförloppet och konstaterade också inledningsvis att det genom bevisningen i målet var styrkt att presidentdottern var den slutliga förmånstagaren till de betalningar som dotterbolaget gjorde.

Inledningsvis fastslog tingsrätten att en förutsättning för att korruptionslagstiftningen alls ska bli tillämplig är att påstådda mottagare är mutbara, det vill säga att de omfattas av den kategori av mutbara personer som gällde för den lagstiftning som prövades i målet.

Enligt tingsrätten hade åklagaren inte redovisat vilken befattning eller ställning som presidentdottern haft eller var hon tjänstgjort utan enbart angett i svepande ordalag att relevant ställning antingen förelegat grundat på förtroende från presidenten eller grundat på att presidentdottern själv tagit sig rätten att utöva makt. Enligt tingsrätten gav dock bevisningen inte stöd för att presidentdottern haft en offentlig anställning eller uppdrag i en förtroendeställning inom telekomsektorn. En alternativ förklaring bedömdes istället trovärdig av tingsrätten, nämligen att presidentdottern agerat som affärskvinna.

Tingsrätten konstaterade också att i den mån presidentdottern haft formella befattningar som anställd eller uppdragstagare så saknades tjänstesamband mellan dessa och förmånerna som prövades i målet eftersom koppling saknades till telekomansvarig.

I fråga om åklagarens påståenden om att betalningarna lämnats till andra (tjänstemän vid den uzbekiska telekommyndigheten alternativt vd:n för ett uzbekiskt telekombolag) konstaterade tingsrätten att en första förutsättning är att det måste finnas en koppling mellan mottagaren av förmånen och den slutliga mottagaren så

(FORTS. PRESIDENTDOTTERFALLET)

att förmånen kan sägas ha gynnat den senare. Enligt tingsrätten saknades utredning i målet som visade på sådan gynnande koppling.

Sammanfattningsvis frikände tingsrätten samtliga åtalade då de objektiva kriterierna för att döma till mutbrott i fråga om personkrets, tjänstesamband och mottagande av andra inte bedömdes uppfyllda. Eftersom någon brottslig gärning inte ansågs ha begåtts fanns heller inte förutsättningar att bifalla åklagarens yrkande om förverkande hos telekombolaget.

FRÅGOR OCH BESTÄLLNING AV MATERIAL

För mer information om IMM:s skrifter och material, besök www.institutetmotmutor.se.

Om du vill veta mer om IMM:s arbete eller är intresserad av att bli stödjande medlem kan du vända dig till vårt kansli.

INSTITUTET MOT MUTOR

IMM:s kansli finns hos Stockholms Handelskammare.
Kontaktperson: Natali Engstam Phalén, Generalsekreterare
Adress: Box 16050, 103 21 Stockholm
Tel: 08-555 100 45
E-post: info@institutetmotmutor.se
Webb: www.institutetmotmutor.se